

Раєвнева О. В., Аксьонова І. В., Гончаренко М. Ф.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мета статті полягає в узагальненні сучасного теоретико-методологічного, методичного та інструментарного забезпечення побудови ефективною системи вищої освіти. Аналіз літературних джерел з проблем побудови систем освіти показав, що існує теоретико-методологічний та інструментарний рівень дослідження даної проблематики. У результаті було розглянуто теоретико-методологічний рівень дослідження та виділено теорії і філософські школи, концепції, парадигми освіти та наукові підходи, що використовуються при формуванні парадигм освіти. Як інструментарне забезпечення розглянуто моделі освіти, моделі та технології навчання. У результаті проведеного аналізу зроблено висновок, що в основу реформування системи вищої освіти має бути покладено гуманістичну парадигму, що базується на компетентнісному підході та передбачає використання сучасних (інноваційних) технологій навчання. Перспективою подальших досліджень у даному напрямку є формування компетентностей потенційних працівників (випускників ВНЗ) з урахуванням вимог роботодавців та ринку в цілому.

Ключові слова: вища освіта, навчання, парадигми освіти, концепції освіти, моделі освіти, моделі та технології навчання, компетентнісний підхід
Рис.: 1. *Табл.:* 1. *Бібл.:* 12.

Раєвнева Олена Валентинівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри, кафедра статистики та економічного прогнозування, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)
Email: olena_raev@mail.ru

Аксьонова Ірина Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра статистики та економічного прогнозування, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)
Email: ivaksonova@mail.ru

Гончаренко Михайло Федорович – кандидат економічних наук, докторант, Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (бульв. Дружби народів, 28, Київ, 01103, Україна)
Email: olena_raev@mail.ru

УДК 378.14.015.62

Раевнева Е. В., Аксенова И. В., Гончаренко М. Ф.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОЙ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Цель статьи состоит в обобщении современного теоретико-методологического, методического и инструментального обеспечения построения эффективной системы высшего образования. Анализ литературных источников по проблемам построения систем образования показал, что существует теоретико-методологический и инструментальный уровень исследования данной проблематики. В результате был рассмотрен теоретико-методологический уровень исследования и выделены теории и философские школы, концепции, парадигмы образования и научные подходы, используемые при формировании парадигм образования. В качестве инструментального обеспечения рассмотрены модели образования, модели и технологии обучения. В результате проведенного анализа сделан вывод, что в основу реформирования системы высшего образования должна быть положена гуманистическая парадигма, базирующаяся на компетентностном подходе и предполагающая использование современных (инновационных) технологий обучения. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является формирование компетенций потенциальных работников (выпускников ВУЗов) с учетом требований работодателей и рынка в целом.

Ключевые слова: высшее образование, обучение, парадигмы образования, концепции образования, модели образования, модели и технологии обучения, компетентностный подход
Рис.: 1. *Табл.:* 1. *Библ.:* 12.

Раевнева Елена Валентиновна – доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой, кафедра статистики и экономического прогнозирования, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)
Email: olena_raev@mail.ru

Аксенова Ирина Викторовна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра статистики и экономического прогнозирования, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)
Email: ivaksonova@mail.ru

Гончаренко Михаил Федорович – кандидат экономических наук, докторант, Научно-исследовательский экономический институт Министерства экономического развития и торговли Украины (бульв. Дружбы народов, 28, Киев, 01103, Украина)
Email: olena_raev@mail.ru

UDC 378.14.015.62

Raevneva O. V., Aksionova I. V., Goncharenko M. F.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL GROUNDS OF FORMATION OF THE EFFICIENT SYSTEM OF HIGHER EDUCATION

The goal of the article lies in generalisation of the modern theoretical and methodological, methodical and instrumentation provision of building of efficient system of higher education. Analysis of literature on the problems of building educational systems shows that there is a theoretical and methodological and instrumentation level of study of this issue. The article considers a theoretical and methodological level of the study and specifies theories and philosophic schools, concepts, educational paradigms and scientific approaches used during formation of the educational paradigm. The article considers models of education and models and technologies of learning as instrumental provision. In the result of the analysis the article makes a conclusion that the humanistic paradigm, which is based on the competency building approach and which assumes the use of modern (innovation) technologies of learning, should be in the foundation of reformation of the system of higher education. The prospect of further studies in this directions is formation of competences of potential specialists (graduates of higher educational establishments) with consideration of requirements of employers and market in general.

Key words: higher education, education, educational paradigms, concepts of education, models of education, models and technologies of education, competency building approach

Pic.: 1. *Tabl.:* 1. *Bibl.:* 12.

Raevneva Olena V. – Doctor of Science (Economics), Professor, Head of the Department, Department of Statistics and Economic Forecasting, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Email: olena_raev@mail.ru

Aksionova Iryna V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Statistics and Economic Forecasting, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Email: ivaksonova@mail.ru

Goncharenko Mikhail F. – Candidate of Sciences (Economics), Candidate on Doctor Degree, The Economic Research Institute of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (bulv. Druzhby narodiv, 28, Kyiv, 01103, Ukraine)

Email: olena_raev@mail.ru

Вступ. Вища освіта – це складний соціальний феномен, через який суспільство забезпечує свій розвиток. Основними змістовними аспектами категорії «освіта» є: освіта як цінність, освіта як система, освіта як процес та освіта як результат. Однією із головних цілей освіти є своєчасне забезпечення економіки країни кваліфікованими кадрами.

Вища освіта являє собою рівень освіти, досягнутий особистістю у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується присвоєнням певної кваліфікації за підсумками державної атестації. Вища освіта націлена на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, практичної підготовки фахівців, що визначає рівень науково-технічного, економічного та соціально-культурного прогресу, на формування інтелектуального потенціалу нації, на всебічний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства [8].

Дослідженню різних аспектів розвитку вищої освіти, її адаптації до ринкових умов, наближення до європейських освітніх стандартів присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них Л. Антошкіна, Т. Боголіб, Р. Будон, П. Бурдьє, К. Керр, Дж. Коулмен, О. Куклін, В. Лутай, В. Майборода, К. Мангейм, П. Морган, К. Павловський, Т. Парсонс, К. Яспер та інші. Питання, присвячені формуванню сучасного ринку праці, підготовці вищими навчальними закладами (ВНЗ) кваліфікованої робочої сили у відповідності з потребами роботодавців у фахівців, розглядаються в роботах таких вчених, як Б. Брєєв, М. Бутенко, А. Галаган, І. Калашнікова, Дж. М. Кейнс, А. Котляр, А. Маршалл, В. Миснік, Г. Руденко, С. Струмилін, В. Усанов, В. Шукшунов та ін.

Слід зазначити, що в існуючих дослідженнях різних аспектів розвитку вищої освіти в Україні та інших країнах світу, її адаптації до потреб економіки не повністю вирішуються завдання комплексної оцінки сучасних закономірних зв'язків між потребами роботодавців та освітніми послугами, що надаються ВНЗ. В галузі вищої освіти на сучасному етапі розвитку України виникли суперечності між ВНЗ та ринком праці, між потребою системи освіти та непотрібністю знань, які вона дає, між ставленням студентів та викладачів ВНЗ до процесу навчання. Все це потребує розробки ефективної системи управління вищою освітою, в основі якої буде знаходитись ідея балансування потреб економіки з підготовкою фахівців закладами вищої освіти.

Проведений аналіз показав, що основними характерними рисами світових систем освіти кінця XX – початку XXI століття є [12]:

1. Невідповідність рівня освіти і сучасного рівня розвитку знань змісту програм навчання запитам учнів і потребам суспільства.
2. Індивідуалізація навчання і праці студентів як урахування індивідуальних особливостей і реалізація особисто-орієнтованих освітніх програм.
3. Гуманітаризація і гуманізація освіти. Перша – у вигляді збільшення частки гуманітарних і соціально-технічних дисциплін (до 30%), друга – як вираз людиноцентристського напрямку розвитку суспільства.
4. Тенденція переходу до масової вищої освіти. При цьому наголошується, що для країн, які мають економіку, що розвивається, ця лінія більш виражена.
5. Зростання вимог до професійної підготовленості викладачів і підвищення значущості психолого-педагогічної підготовки як чинника, що відображає значущість умінь, які забезпечують ефективну взаємодію учасників освітнього процесу і реалізацію індивідуального підходу.
6. Зміщення площини розгляду педагогічних процесів від діяльнісного до особисто центрового.
7. Відхід від авторитарних методів і жорстких форм управління освітніми системами до «м'яких» демократичних форм.
8. Єдиний культурологічний підхід, що розглядає освіту в безперервній єдності з поняттям культури, як одного з її компонентів.

Відповідно до зазначеного вище, формування та удосконалення освітніх систем та їх складових є актуальною проблемою конкурентоспроможного розвитку держав світу. **Метою статті** є узагальнення сучасного теоретико-методологічного, методичного та інструментарного забезпечення побудови ефективної системи вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Зв'язок між науковими рівнями дослідження проблематики формування ефективної системи вищої освіти наведено на рис. 1.

Як видно з рис.1, виділяють два рівня дослідження вищої освіти: теоретико-методологічний та інструментарний. Теоретико-методологічний рівень дослідження включає визначення сутності та характерних рис парадигм, підходів, концепцій та теорій освіти.

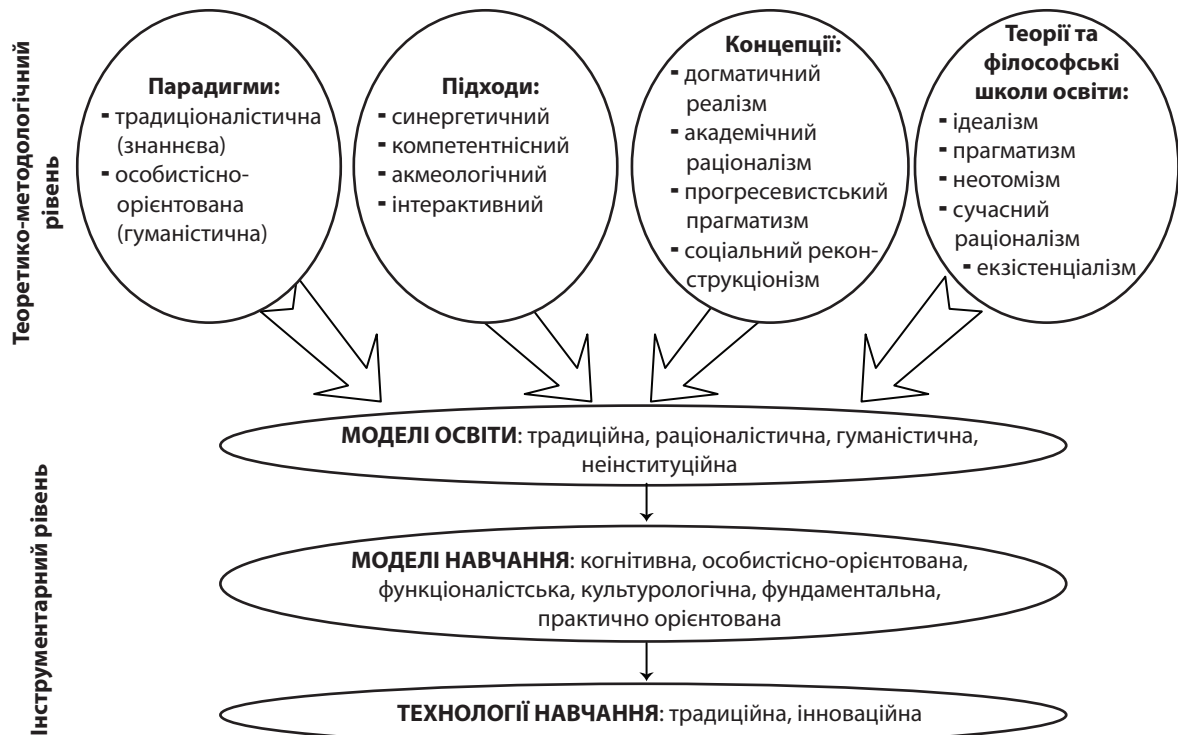

Рис. 1. Зв'язок між науковими рівнями дослідження вищої освіти

Аналіз праць науковців в сфері освіти [1, 3, 4, 8–10] показав, що існують різноманітні класифікації сучасних парадигм та відповідних їм моделей освіти. Парадигма – це визнані всіма науковцями досягнення, які протягом певного часу дають модель постановки проблем та їх рішень науковому співтовариству. Спеціалісти виділяють авторитарно-імперативну, когнітивну, афектно-емоційно-вольову, традиціоналістську, езотеричну, науково-технократичну, раціоналістичну, феноменологічну, маніпулятивну, підтримуючу, природничо-наукову, функціоналістську, гуманістичну, особистісно-орієнтовану парадигми тощо.

Узагальнивши сутність даних парадигм освіти, можна представити їх у вигляді двох, що є полярними за своїми характеристиками [6]:

1. Традиціоналістична парадигма (або знаннєва). Головною метою навчання в умовах цієї парадигми є надання глибоких, міцних та різнобічних академічних знань. Основним джерелом знань виступає викладач. Студент розглядається, головним чином, як об'єкт, який потрібно наповнити знаннями. Особистісні аспекти навчання зводяться до формування пізнавальної мотивації і пізнавальних здібностей, основна увага при цьому приділяється інформаційному забезпеченню особистості, а не її розвитку, що розглядається як «побічний продукт» навчальної діяльності.
2. Особистісно-орієнтована (гуманістична) парадигма. Головна її мета полягає у тому, щоб сприяти розвитку людини, її особистості, самовдосконаленню, самореалізації.

Компаративний контент-аналіз означених парадигм свідчить про те, що основна їх відмінність лежить у наступ-

ному: якщо у традиційному навчанні увага акцентується на запам'ятовуванні і відтворенні інформації, то у нових умовах виникла потреба розвитку творчого (продуктивного) мислення студента, формування його комунікативних умінь та практичної підготовки до активної життєдіяльності у постійно мінливому ринковому середовищі.

Аналіз досвіду провідних держав світу щодо визначення парадигми, яка має бути покладена в основу системи реформування системи освіти, доводить, що найбільш популярною є гуманістична парадигма, яка спрямована на виконання наступних завдань освіти [2]:

- формування соціальної відповідальності ВНЗ, яка повинна будуватися шляхом зближення системи вищої професійної освіти в різних країнах на базисі критеріїв якості;
- забезпечення працевлаштування студентів, що закінчили вищі навчальні заклади, яке залежить від отриманих ними професійних компетентностей, оскільки ринок праці, який постійно змінюється, розраховує на високу кваліфікацію та її постійне підтримання та оновлення;
- орієнтація на навчання протягом усього життя, що означає постійне розширення знань, придбання нових компетенцій, отримання кваліфікацій за допомогою гнучких траєкторій, при використанні, в тому числі, навчання на робочому місці, заочних і дистанційних форм навчання.

При формуванні парадигм освіти використовуються наступні наукові підходи [7]:

- синергетичний, що представляє собою науковий напрямок теорії самоорганізації. Цільовою спрямованістю даного підходу є формування системи мотивації та стимулювання персоналу (студентів, фахівців)

для самоорганізації особистості;

- компетентнісний, що визначає спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Цільовою спрямованістю даного підходу є формування передумов для встановлення взаємодії ВНЗ та роботодавців через підготовку фахівця, що володіє необхідними компетентностями;
- акмеологічний, що визначає спрямованість особистості на розкриття всіх її потенційних можливостей і досягнення вершин професійної майстерності. Цільовою спрямованістю даного підходу є формування особистості, яка прогресивно розвивається й самореалізується в професійному середовищі через систему постійного навчання;
- інтерактивний, який ґрунтується на принципах гуманізації, демократизації, диференціації та індивідуалізації. Цільовою спрямованістю даного підходу є акцентування уваги не на процесі викладання, а на організацію творчого співробітництва рівноправних партнерів – фахівців, яких готують ВНЗ та роботодавців. Інтерактивний підхід передбачає моделювання життєвих ситуацій, самооцінку дій, сумісне вирішення проблем.

Основною вибору завдань, цінностей навчання та виховання, змісту освіти є концепція освіти. В сучасній педагогіці вищої освіти виділяють наступні концепції освіти [7]:

- догматичний реалізм – виховання ВНЗ раціональної особистості з розвинутим інтелектом, забезпечення її теоретичними знаннями;
- академічний раціоналізм – сприяння інтелектуальному росту особистості, розвиток її компетентностей, забезпечення її глибокими фундаментальними знаннями;
- прогресивістський прагматизм – виховання ВНЗ особистості, яка спроможна до самореалізації, забезпечення її не тільки фундаментальними теоретичними, а й життєво необхідними знаннями;
- соціальний реконструкціонізм – навчання таким знанням, які дозволяють виявляти проблеми суспільства та вирішувати їх, велика увага приділяється методам соціального дослідження, тенденціям сучасного та майбутнього розвитку, національним та міжнародним питанням.

Аналізуючи зарубіжний досвід побудови систем освіти, необхідно відмітити, що модернізація систем освіти базується на трьох основних концепціях освіти: екстрафункціональній, функціональній та інтеграційній, що поєднує в собі елементи перших двох [11].

Так, екстрафункціональна концепція формує ціннісні орієнтації і світоглядні позиції майбутнього фахівця, що впливають на особисту професійну компетентність і будується на принципах концепцій догматичного та академічного раціоналізму; функціональна концепція – формує спеціальні і професійні знання і навички і будується на принципах прогресивістського прагматизму; інтеграційна концепція – формує світоглядну концепцію, професійні вміння і навички і бу-

дується на принципах соціального реконструкціонізму.

Розглянуті вище парадигми, підходи та концепції освіти формуються в межах певних теорій освіти, які відображають загальні принципи й закономірності освіти, пізнання її стану та тенденцій розвитку. В свою чергу, теорії освіти базуються на наступних філософських школах, що визначають розвиток теорії та практики освіти [7]:

- ідеалізм – увага приділяється законам навчання, а не його змісту;
- прагматизм – увага приділяється пізнанню не зовнішнього світу, а закономірностей його розвитку; процес пізнання обмежений особистим досвідом учня;
- неотомізм – увага приділяється релігійному навчанню, воно є первинним;
- сучасний раціоналізм – увага приділяється переоцінці фундаментальних цілей людства;
- екзистенціалізм – увага приділяється оволодінню учнями об'єктивними систематизованими знаннями, цінність яких визначається їх цінністю для особистості.

Інструментарний рівень дослідження вищої освіти (рис.1) включає визначення моделей освіти, моделей навчання та технологій навчання.

Педагогіка вищої школи являє собою науку про освіту, навчання та виховання студентства. У зв'язку з цим, доцільно розглянути відмінність категорій «освіта» та «навчання». Як зазначають спеціалісти [7], освіта включає в себе три складові: набуття знань, умінь та навичок; формування на підставі цього світогляду; розвиток пізнавальних здібностей студентів. Тобто освіта – це цілеспрямована пізнавальна діяльність людей з отримання знань, умінь, навичок та формування здібностей щодо їх вдосконалення.

Навчання – це система спеціально підібраних педагогічних впливів для того, щоб передати студенту зміст освіти. Навчання передбачає сумісну діяльність викладача та студента. Тобто, навчання є суттєвою складовою процесу освіти, інструментом формування та передачі новітніх компетентностей від ВНЗ до студента.

Розглянуті на методологічному рівні парадигми освіти становлять підставу для формування різних моделей освіти. Аналіз літературних джерел дозволив дійти до висновку, що на сьогодні у світовому освітньому процесі діють чотири основні моделі освіти [5]:

1. Традиційна модель освіти (Л. Кро, Ж. Капель, Д. Равич, Ч. Фінн, Ж. Мажо та ін.) – це модель систематичної академічної освіти як способу передачі молодому поколінню універсальних елементів культури минулого і сьогодення. Відповідно до парадигми традиціоналізму, освітня система має здебільшого розв'язувати завдання формування базових знань, умінь і навичок, які дають змогу індивідові перейти до самостійного засвоєння знань, цінностей та умінь вищого рангу порівняно із засвоєними.
2. Раціоналістична модель освіти (П. Блум, Р. Ган'є, Б. Скінер та ін.), яка акцент робить не на зміст освіти, а на ефективні способи засвоєння учнями знань і практичне пристосування молодого покоління до сучасного суспільства. У межах цієї моделі дбають

про передавання-засвоєння лише тих культурних цінностей, які дають змогу молодій людині безболісно пристосовуватися до наявних суспільних структур. У раціоналістичної моделі відсутня творчість, самостійність, індивідуальність.

3. Гуманістична (феноменологічна) модель освіти (А. Маслоу, А. Комбс, К. Роджерс та ін.) орієнтована на розвиток внутрішнього світу студента, міжособистісне спілкування. Знання, вміння та навички прихильники даної моделі вважають не метою навчання, а засобом розвитку учнів.
4. Неінституційна модель освіти (П. Гудман, І. Ілліч, Ж. Гудлед, Ф. Клейн, Дж. Холт, Л. Бернар та ін.), яка орієнтується на її організацію поза соціальними інститутами, зокрема, освітніми. Це освіта «на природі», в умовах паралельних шкіл (радіо, телебачення, преса), за допомогою системи Інтернет, дистанційне навчання і т. ін.

Моделі освіти за своїм змістом є підставою розробки ключових моделей навчання, які формують різноманітні компетентності майбутнього працівника. Сьогодні в системі освіти найбільш популярними є наступні моделі:

1. Когнітивна («знанцева», імперативна, традиційна), яка розглядає освіту як пізнання на основі мислення.
2. Особистісно-орієнтована, яка створює умови не лише для розвитку інтелектуальних, моральних і естетичних переживань учнів, проектування ними можливих рішень пізнавальних завдань, техніки і способів мислення та діяльності, але й засвоєння ними відповідного змісту освіти, відповідних вмінь та навичок.
3. Функціоналістська, яка спрямована на формування певних компетенцій особистості, пов'язаних з умінням здобувати знання, творчо їх використовувати і створювати нове знання, тобто на чітку професійну спрямованість – підготовку особистості до праці.
4. Культурологічна, що сприяє створенню в освітніх установах середовища, що формує особистість, здатну до творчої самореалізації в сучасній соціокультурній ситуації.
5. Фундаментальна, яка присутня майже всім вітчизняним ВНЗ і спрямована на підготовку кадрів у руслі досить загальних уявлень про існуючі на ринку праці вимогах. При цьому акцент вимушено робиться на оснащенні студентів надмірним запасом знань не прикладного характеру.
6. Практично орієнтована, що пропонується в межах Болонського процесу, спрямована на підготовку випускника з практичною готовністю до виконання

професійних завдань. Основою придатності до зайнятості є достатність отриманих базових, загальнопрофесійних та прикладних знань і умінь. У даній моделі навчання передбачені тісна взаємодія освіти з роботодавцями, проведення секторального та територіальних аналізів ринку праці, гнучке реагування освітніх програм на існуючі та перспективні запити економіки. Водночас ця модель, в порівнянні з фундаментальною, вимагає значних витрат, пов'язаних з переорієнтацією роботи та підвищенням компетенцій професорсько-викладацького складу, з інституціоналізацією взаємодії освіти та роботодавців, з реструктуризацією і наступним систематичним оновленням освітніх програм.

Для досягнення кінцевого результату навчання – формування необхідного потребам ринку праці фахівця – треба використовувати своєрідний алгоритм дій викладача й студентів – технологія навчання, при виконанні якого, врахувавши особливості студента та професійно-методичний рівень викладача, запланований результат обов'язково має настати. Розрізняють традиційні та сучасні (інноваційні) технології навчання, головна відмінність між якими полягає в тому, що результатом навчання за традиційними технологіями є сукупність отриманих теоретичних знань, а результатом навчання за сучасними (інноваційними) технологіями – набуття практичних знань, вмінь та навичок, тобто компетентностей.

Зважаючи на актуальність інноваційних освітніх процесів в світі, проведемо порівняльну характеристику традиційних та сучасних (інноваційних) технологій навчання [12] (табл. 1).

Як видно з табл. 1, сучасні інноваційні технології навчання базуються на компетентнісному науковому підході, який передбачає єдність теоретичних знань і майбутньої практичної діяльності на підставі урахування потреб певного етапу розвитку економіки держави.

Висновок. Підсумовуючи проведенне дослідження, можна зробити висновок, що формування сучасної системи вищої освіти базується на поєднанні інтересів ВНЗ та потреб ринку праці, конкретних роботодавців. При цьому гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що сфера освітніх послуг буде адекватна потребам економіки за умови якщо: будуть виявлені основні вимоги сучасного ринку праці до змісту вищої освіти і підготовки майбутніх працівників; визначено форми навчання, способи мотивації, методи формування професійної компетентності розвитку сфери освітніх послуг; забезпечена конкурентоспроможність працівників у процесі безперервного підвищення кваліфікації; сформована професійна компетентність як фактор забезпечення конкурентоспроможності робочої сили.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике / М.: Издательский дом Шалвы Амонашвили, 1995. – 496 с.
2. Еделев Д. А., Кантере В. М., Матисон В. А. Модернизация высшего образования. Болонский и Копенгагенский процессы. Рамки квалификации. Проблемы и перспективы. Методическое пособие. Изд-во МГУПП, 2012. – 65 с.

REFERENCES

1. Amonashvili, Sh. A. Razmyshleniia o gumannoy pedagogike [Reflections on humane pedagogy]. Moscow: ID Shalvy Amonashvili, 1995.
2. Edelev, D. A., Kantere, V. M., and Matison, V. A. Modernizatsiia vysshego obrazovaniia. Bolonskiy i Kopingagenskiy protsessy. Ramki kvalifikatsiy. Problemy i perspektivy [Modernization of higher

Порівняльна характеристика традиційної та інноваційної технології навчання

Характеристика порівняння	Особливості технології навчання	
	традиційна	інноваційна
Місце і роль викладача у навчальному процесі	Суб'єкт, який визначає всі аспекти процесу навчання	Суб'єкт, який ініціює процес навчання і стимулює перетворення студентів в активних суб'єктів процесу навчання
Місце і роль студентів у навчальному процесі	Сприйняття, засвоєння і відтворення інформації, яку надає викладач	Активне засвоєння і генерування знань, отриманих із різноманітних джерел
Тип інформаційної комунікації	Керована викладачем інформація	Багатоканальна система, яка генерує інформацію між викладачем і студентами, а також забезпечує інформаційну взаємодію між ними
Методи управління процесом навчання	Тоталітарне або авторитарне управління	Демократичне управління
Рівень творчості	Творчість притаманна викладачеві, студенту пропонується вже готова інформація	Творчість викладача стає все більш різноманітною, а діяльність студентів має яскраво виражений творчий характер
Проблемність процесу навчання	У кращому випадку має місце описування проблем чи проблемних ситуацій	Навчання відбувається в основному на прикладах і в умовах проблемних ситуацій, що сприяє формуванню вмінь їх визначення і вирішення
Рівень контролю за процесом навчання	Формальні, не індивідуалізовані форми контролю. Жорсткий контроль	Гнучкі індивідуалізовані форми контролю, навчання студентів самоконтролю та рефлексії
Результат навчання	Сукупність знань	Сукупність знань, практичних вмінь і навичок, здатність до їх творчого використання в професійній діяльності

3. Колесникова И. А. Педагогические цивилизации и их парадигмы // Педагогика. – 1995. – № 6. – С. 84–89.
4. Корнетов Г. Б. Педагогические парадигмы базовых моделей образования: учеб. пособие/ Г. Б. Корнетов; Университет РАО. – М.: Изд-во УРАО, 2001. – 124 с.
5. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/00000000/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_ortinskiy_vl
6. Педагогіка вищої школи//Учебно-методический комплекс.- Казань, 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: 504 energouniver.ru/load/0-0-0-504-20
7. Подольская Е. А. Педагогіка і психологія вищої школи: Учебное пособие, Харьков: Изд-во НУА, 2010. – 316 с.
8. Поташник М., Моисеев А. Качество образования в разных образовательных практиках // Народное образование. – 1999. – № 9. – С. 140–149.
9. Прикот О. Г. Методологические основания педагогической системологии : Дис. д-ра пед. наук : 13.00.01 : СПб., 1997. – 303 с.
10. Родионов Б. У., Татур А. О. Стандарты и тесты в образовании. – М.: Просвещение, 1995.– 48 с.
11. Тимошенко О., Бородин Ю., Арефев В. Тенденції розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fkszn/2009_8/tendencii%20rozvutky%20sustemu.pdf
12. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti

education. Bologna and Copenhagen processes. Qualifications Framework. Problems and prospects]. Moscow: MGUPP, 2012.

Kolesnikova, I. A. "Pedagogicheskie tsivilizatsii i ikh paradigmy" [Pedagogical civilization and their paradigm]. Pedagogika, no. 6 (1995): 84-89.

Kornetov, G. B. Pedagogicheskie paradigmy bazovykh modeley obrazovaniia [Pedagogical paradigm of basic models of education]. Moscow: URAO, 2001.

Ortynskiy, V. L. "Pedagogika vyshchoi shkoly" [Pedagogy High School]. http://pidruchniki.ws/00000000/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_ortinskiy_vl.

"Pedagogika vysshey shkoly" [Pedagogy in Higher Education]. 504 energouniver.ru/load/0-0-0-504-20.

Podolskaia, E. A. Pedagogika i psikhologiya vysshey shkoly [Pedagogy and Psychology of high school]. Kharkov: NUA, 2010.

Potashnik, M., and Moiseev, A. "Kachestvo obrazovaniia v raznykh obrazovatelnykh praktikakh" [The quality of education in different educational practices]. Narodnoe obrazovanie, no. 9 (1999): 140-149.

Prikot, O. G. "Metodologicheskie osnovaniia pedagogicheskoy sistemologii" [Methodological bases of pedagogical systems science]. dis. ... d-ra ped. nauk : 13.00.01. , 1997.

Rodionov, B. U., and Tatur, A. O. Standarty i testy v obrazovanii [Standards and tests in education]. Moscow: Prosveshchenie, 1995.

Tymoshenko, O., Borodin, Yu., and Aref'iev, V. "Tendentsii rozvytku systemy vyshchoi osvity na suchasnomu etapi" [Trends in higher education today]. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/fkszn/2009_8/tendencii%20rozvutky%20sustemu.pdf.

Turkot, T. I. "Pedagogika vyshchoi shkoly" [Pedagogy High School]. http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti.